

הלכות מילה פֶּרֶק שְׁנִי

א. הכל כְּשֶׁרִין לְמוֹל, וְאֶפְלוּ הָעֶרֶל וְעָבַד וְאִשָּׁה וְקָטָן מְלִין בְּמָקוֹם שָׁאִין אִישׁ. אָבֵל גּוֹי לֹא יְמוּל כָּלֵל; וְאִם מֶל – אֵינוֹ צָרִיךְ לְחֹזֵר וּלְמוּלוֹ שְׁנִיָּה. וּבְכָל מוֹלִין – אֶפְלוּ בְּצוּר וּבְזָכוּכִית וּבְכָל דָּבָר שְׁכוּרָת. וְלֹא יְמוּל בְּקְרוּמִית שְׁלֻקָּנָה, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. וּמִצְוָה מִן הַמִּבְחָר לְמוּל בְּבִרְזֵל, בֵּין בְּסָפִין בֵּין בְּמִסְפָּרִים. וְנִהְיָ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּסָפִין.

ב. פִּיצֵד מוֹהֲלִין? חוֹתְכִין אֶת כָּל הָעוֹר הַחוּפָּה אֶת הָעֶטְרָה עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה כָּל הָעֶטְרָה, וְאַחֵר כֶּךָ פּוֹרְעִין אֶת הַקְרוּם הָרֹךְ שְׁלֵמֻטָּה מִן הָעוֹר בְּצַפְרֵן, וּמַחְזִירוֹ לְכָאן וּלְכָאן עַד שִׁירָאָה בְּשֶׁר הָעֶטְרָה. וְאַחֵר כֶּךָ מוֹצֵץ הַמִּילָה עַד שִׁיֵּצֵא הַדָּם מִמְּקוֹמוֹת רְחוּקִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לִיְדֵי סַכָּנָה. וְכָל מֶל שָׁאִינוֹ מוֹצֵץ – מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאַחֵר שְׁמוֹצֵץ נוֹתֵן עָלֶיהָ אֶסְפְּלָנִית אוֹ רְטִיָּה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן.

ג. יֵשׁ צִיצִין מַעֲכָבִין אֶת הַמִּילָה, וְיֵשׁ צִיצִין שָׁאִין מַעֲכָבִין. פִּיצֵד? אִם נִשְׁאָר מֵעוֹר הָעֶרְלָה עוֹר הַחוּפָּה אֶת רֹב גְּבֻהָה שְׁלֵעֶטְרָה – הֵרִי זֶה עָרֵל כְּמוֹת שְׁהִיָּה, וְזֶה הָעוֹר הוּא צִיץ הַמַּעֲכָב. וְאִם לֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֵלָּא מַעַט, שָׁאִינוֹ חוּפָּה רֹב גְּבֻהָה שְׁלֵעֶטְרָה – זֶה הוּא צִיץ שָׁאִינוֹ מַעֲכָב.

ד. הַמֶּל – כָּל זְמַן שְׁעוֹסֵק בַּמִּילָה, חוֹזֵר בֵּין עַל צִיצִין הַמַּעֲכָבִין בֵּין עַל צִיצִין שָׁאִין מַעֲכָבִין. פֶּרֶשׁ – עַל צִיצִין הַמַּעֲכָבִין חוֹזֵר, וְעַל צִיצִין שָׁאִין מַעֲכָבִין אֵינוֹ חוֹזֵר. מֶל וְלֹא פֶרַע אֶת הַמִּילָה – כָּאֵלּוּ לֹא מֶל.

ה. קָטָן שֶׁבִּשְׁרוֹ רֶךְ וּמִדְּלָדֵל אוֹ שְׁהִיָּה בְּעַל בְּשֶׁר עַד שִׁירָאָה כָּאֵלּוּ אֵינוֹ מְהוּל – רוֹאִין אוֹתוֹ בְּעֵת שִׁיתְקַשָּׁה: אִם נִרְאָה שֶׁהוּא נְמוּל – אֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם, וְצָרִיךְ לְתַקֵּן הַבְּשֶׁר מִכָּאן וּמִכָּאן מִפְּנֵי מַרְאִית הָעֵין; וְאִם בְּעֵת שִׁיתְקַשָּׁה לֹא יִרְאָה שֶׁהוּא נְמוּל – חוֹזְרִין וְקוֹצְצִין מִן הַבְּשֶׁר הַמִּדְּלָדֵל מִכָּאן וּמִכָּאן עַד שֶׁתִּרְאָה הָעֶטְרָה גְּלוּיָה בְּשַׁעַת קִשּׁוּיוֹ. וְדָבָר זֶה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים; אָבֵל מִן הַתּוֹרָה – אָף עַל פִּי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּעֶרֶל, הוֹאִיל וּמֶל, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמוּל פַּעַם שְׁנִיָּה.

ו. עוֹשִׂין כָּל צָרָכֵי מִילָה בַּשַּׁבָּת: מוֹלִין וּפּוֹרְעִין וּמוֹצְצִין, וְחוֹזֵר עַל צִיצִין הַמַּעֲכָבִין אָף עַל פִּי שֶׁפֶּרֶשׁ, וְעַל צִיצִין שָׁאִין מַעֲכָבִין כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֶּרֶשׁ, וְנוֹתֵן עָלֶיהָ אֶסְפְּלָנִית. אָבֵל מְכַשִּׁירֵי מִילָה – אֵינָן דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. פִּיצֵד? הֵרִי שֶׁלֹּא מִצְאוּ סָפִין – אֵין עוֹשִׂין סָפִין בַּשַּׁבָּת, וְלֹא מְבִיאִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹם לְמָקוֹם; וְאֶפְלוּ בְּמִבּוֹי שָׁאִינוֹ מְעָרֵב, אֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ מִחֲצָר לְחֲצָר. וְאֵין עָרוֹב דְּדִבְרֵיהֶם נִדְּחָה מִפְּנֵי הַבָּאָה הַסָּפִין, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהַבִּיאוֹ מְעָרֵב שַׁבָּת.

ז. וְכֵן אֵין שׁוֹחֲקִין לָהּ סְמָנִין, וְאֵין מַחֲמִין לָהּ חֲמִין, וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ אֶסְפְּלָנִית, וְאֵין טוֹרְפִין יַיִן וְשֶׁמֶן. לֹא שָׁחַק כְּמִן מְעָרֵב שַׁבָּת – לוֹעֵס בְּשֶׁנָּיו וְנוֹתֵן. וְאִם לֹא טָרַף לָהּ יַיִן וְשֶׁמֶן – נוֹתֵן זֶה לְעֶצְמוֹ וְזֶה לְעֶצְמוֹ. זֶה הַכָּלֵל: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ מְעָרֵב שַׁבָּת – אֵינוֹ דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת; אֵלָּא אִם שָׁכַחוּ וְלֹא הִכִּינוּ הַמְכַשִּׁירִין, תִּדְּחָה הַמִּילָה לְתַשְׁיָעִי.

ח. מלו את הקטן בשבת ואחר כך נשפכו החמין או נתפזרו הסמנים – עושין לו הכל בשבת, מפני שספנה היא לו. מקום שדרך להרחיץ את הקטן – מרחיצין אותו בשבת ביום המילה, בין לפני המילה בין לאחר המילה, או בשלישי של מילה שחל להיות בשבת, בין רחיצת כל גופו בין רחיצת מילה, בין בחמין שהוחמו מערב שבת בין בחמין שמחמין לו בשבת, מפני שספנה היא לו.

ז. שכחו ולא הביאו ספין מערב שבת – אומרים לגוי להביא ספין בשבת, ובלבד שלא יביא אותו דרך רשות הרבים. כלל של דבר: כל דבר שעשיתו בשבת אסורה עלינו משום שבות – מתר לנו לומר לגוי לעשות אותו כדי לעשות מצוה בזמנה; ודבר שעשיתו בשבת אסורה עלינו משום מלאכה – אסור לנו לומר לגוי לעשותו בשבת.

י. מכשירי מילה, אפלו בזמנה, אינן דוחין את יום טוב, הואיל ואפשר לעשותן מערב יום טוב. וקל וחמר הדברים: אם לא דחו מכשירי מילה שבות שהוא מדבריהם, היאך ידחו לא תעשה של תורה? אבל שוחקין לה סמנים ביום טוב, הואיל וראויין לקדרה, וטורפין לה יין ושמן.

הלכות מילה פרך שלישי

א. המל מברך קדם שימול 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על המילה', אם היה מל בן חבירו. ואם מל בנו, מברך 'וצונו למול את הבן'. ואבי הבן מברך ברכה אחרת: "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בבריתו שלאברהם אבינו", שמצוה על האב למול את בנו יתר על המצוה שמצוין כל ישראל שימולו כל ערל שביניהן. לפיכך, אם אין שם אביו – אין מברכין אחרים ברכה זו. ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד מן העם; ואין ראוי לעשות כן.

ב. ואם היו שם עומדין – אומרים "כשם שהכנסתו לברית, כך תכניסו לתורה ולחפה ולמעשים טובים".

ג. ואחר כך מברך אבי הבן או המל או אחד מן העומדין שם ברכה זו: "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדש ידיד מבטן, וחק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש, על כן בשכר זאת, אל חי, חלקנו לעד. צורנו, צוה בצוית לקדושים להציל ידידות שארנו משחת. ברוך אתה יי, כורת הברית". ואבי הבן מברך 'שהחנינו'.

ד. המל את הגרים – מברך "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: 'אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתיו' (ירמיה לג, כה)".

ה. המל את עבדו – מברך "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהן דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ,

שֶׁנֶאֱמַר: 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְיָלָה, חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שִׁמְתִּי'". וְאִם מִלְּעֶבֶד שֶׁל אֲחֵרִים, מִבֶּרֶךְ 'עַל מִילַת הָעֲבָדִים'. וְהַמֶּלֶךְ אָדָם גָּדוֹל – צָרִיךְ לְכַסּוֹת עֲרוֹתָו עַד שִׁיבֶרֶךְ, וְאַחֵר כֶּךָ מְגַלְהוּ וּמַל אוֹתוֹ.

ו. גֵּר שֶׁמֶל קָדָם שִׁיתַּגִּיר וְקָטָן שֶׁנּוֹלַד מֵהוּל – כְּשֶׁמְטִיפִין מֵהֶן דָּם בְּרִית, אֵינָן צָרִיכִין בְּרָכָה. וְכֵן אֲנִדְרָגִינֶס – אֵין מְבָרְכִין עַל מִילַתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ וּדְאִי.

ז. גוֹי שֶׁצָּרֶךְ לַחֲתוֹךְ עָרְלָתוֹ מִפְּנֵי מִכָּה אוֹ שְׁחִין שֶׁנּוֹלַד בָּהּ – אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לַחֲתוֹךְ לוֹ אוֹתָהּ, שֶׁהַגּוֹיִים – לֹא מַעֲלִין אוֹתָן מִיַּד מִיתָה וְלֹא מוֹרִידִין אוֹתָן אֵלֶיהָ, וְאִף עַל פִּי שְׁנַעֲשִׂית מִצְוָה בְּרַפּוּאָה זֹו, שֶׁהָרִי לֹא נִתְּפוֹן לְמִצְוָה. לְפִיכָךְ, אִם נִתְּפוֹן הַגּוֹי לְמִילָה – מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לְמוֹל אוֹתוֹ.

ח. מֵאוֹסָה הִיא הָעֶרְלָה, שֶׁנִּתְּנָנוּ בָּהּ הָרָשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֶרְלִים" (שם ט, כה). וְגִדּוּלָה הִיא הַמִּילָה, שֶׁלֹּא נִקְרָא אֲבִרָהּם אֲבִינוֹ שָׁלֵם עַד שֶׁמֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָמִים, וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ" (בראשית יז, א-ב). וְכָל הַמִּפְר בְּרִיתוֹ שֶׁלֹּא אֲבִירָהּם אֲבִינוֹ וְהִנִּיחַ עָרְלָתוֹ אוֹ מִשְׁכָּה – אִף עַל פִּי שִׁישׁ בִּידוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים הִרְבָּה, אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

ט. בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה חֲמוּרָה מִילָה, שֶׁלֹּא נִתְּלָה לְמִשָּׁה רַבָּנוּ עָלֶיהָ אֲפָלוּ שְׁעָה אַחַת, אִף עַל פִּי שֶׁהָיוּ בְּדֶרֶךְ. וְכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה נִכְרְתוּ עָלֶיהֶן שֶׁלֹּשׁ בְּרִיתוֹת בְּלָבָד, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה לְכַרֵּת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מִלִּבָּד הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אִתָּם בְּחֵרֶב" (דברים כח, ט), וְשֵׁם הוּא אוֹמֵר: "אִתָּם נִצְבִים... לְעִבְרֶךְ בְּבְרִית יי אֱלֹהֶיךָ" (שם כט, ט-יא) – הָרִי שֶׁלֹּשׁ בְּרִיתוֹת; וְעַל הַמִּילָה נִכְרְתוּ שֶׁלֹּשׁ עֲשָׂרָה בְּרִיתוֹת עִם אֲבִרָהּם אֲבִינוֹ: "וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ" (בראשית יז, ב), "אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ" (שם יז, ד), "וְהִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ" (שם יז, ז), "לְבְרִית עוֹלָם" (שם), "אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר" (שם יז, ט), "זֹאת בְּרִיתִי" (שם יז, י), "וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית" (שם יז, יא), "וְהָיְתָה בְּרִיתִי" (שם יז, יג), "לְבְרִית עוֹלָם" (שם), "אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר" (שם יז, יד), "וְהִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ" (שם יז, ט), "לְבְרִית עוֹלָם" (שם), "וְאֶת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק" (שם יז, כא).

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן

נִגְמַר סֵפֶר שְׁנֵי בַּעֲזֶרֶת שָׁדִי. וּמִנֵּין פָּרְקִים שֶׁלֹּסְפֶר זֶה שֶׁשָּׂה וְאַרְבָּעִים: הַלְכוֹת קְרִית שְׁמַע – אַרְבַּעַת פָּרְקִים; הַלְכוֹת תְּפִלָּה – חֲמִשָּׁה עָשָׂר פָּרְקִים; הַלְכוֹת תְּפִלִּין וּמִזְוָה וְסֵפֶר תּוֹרָה – עֲשָׂרָה פָּרְקִים; הַלְכוֹת צִיצִית – שְׁלֹשָׁה פָּרְקִים; הַלְכוֹת בְּרָכוֹת – אֶחָד עָשָׂר פָּרְקִים; הַלְכוֹת מִילָה – שְׁלֹשָׁה פָּרְקִים.

[סֵדֶר הַתְּפִלוֹת]*

א* נִהְגוּ הָעָם לְקִרְוֹת בְּכָל יוֹם בְּשֹׁחַר אַחֵר שְׁקוּרִין פְּרִשְׁת 'צו' (במדבר כח, א-ח) וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים (שם ו, כב-כז), קוֹרְאִין מִשְׁנָה זֹו:

אֵלוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר: הַפָּאָה וְהַבְּכוּרִים וְהָרְאִיוֹן

וגמילות חסדים. אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והקרן קימת לו לעולם הבא: כבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כלם.

אמר רבי זירא: בנות ישראל הם החמירו על עצמן, שאפלו ראות דם טפה פחדל – יושבות עליה שבעת ימים נקיים.

תנא דבי אליהו: כל השונה הלכות, מבטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר: "הליכות – עולם לו" (חבקוק ג, ו) – אל תקרא "הליכות" אלא 'הלכות'.

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינה: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: "וכל בניך למודי יי, ורב שלום בניך" (ישעיה נד, יג).

ב. לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ומודה על האמת ודובר אמת בלבו; ישכים ויאמר: רבון כל העולמים, "לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, כי על רחמיך הרבים" (דניאל ט, יח). מה אנו, מה חיינו, מה חסדנו, מה צדקנו, מה מעשינו. מה נאמר לפניך יי אלהינו, הלא הגבורים פאין לפניך ואנשי השם כלא היו, וחכמים כבלי מדע ונבונים כבלי השכל, כי כל מעשינו תהו וימי חיינו הבל לפניך, כמו שכתוב בדברי קדשך: "ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל" (קהלת ג, ט).

אבל אנחנו עמד בני בריתך, בני אברהם אברהך, שנשבעת לו בהר המוריה, זרע יצחק עקיך, שנעקד על גבי מזבךך, עדת יעקב בנה בכורך, שמאחבתך שאהבת אותו ושמחתך ששמחת בו קראת אותו ישראל וישרון.

לפיכך אנו חייבין להודות לך ולשבחך ולפאריך, ולתן הודיה ושבח לשמך. חייבין אנו לומר לפניך בכל יום, ערב ובקר "שמע ישראל, יי אלהינו יי אחד" (דברים ו, ד). אשרינו, מה טוב חלקנו, מה נעים גורלנו, מה יפה מאד ירשתנו. אשרינו שאנו משפימין ומעריבין ואומרים "שמע ישראל, יי אלהינו יי אחד".

אתה הוא קדם שנברא העולם ואתה הוא אחר שנברא העולם, אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא, אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון. קדש את שמך הגדול והקדוש בעולמך, ובשועתך תרים ותגביה קרננו. ברוך מקדש את שמו ברבים.

"אתה הוא יי לבדך. אתה עשית את השמים ושמי השמים וכל צבאם, הארץ וכל אשר עליה, הימים וכל אשר בהם, ואתה מחיה את כלם, וצבא השמים לך משתחוים. אתה הוא יי האלהים אשר בחרת באברהם והוצאתו מאור פשדים, ושמית שמו אברהם" (ע"פ נחמיה ט, וז). "אתה הוא, ושנותיך לא יתמו" (ע"פ תהילים קב, כח). יי מלך, יי מלך, יי ימלך לעולם ועד. "ברוך יי לעולם, אמן ואמן" (תהילים פט, נג).

ג. ברכה ראשונה שמברכין לפני פסוקי הזמירות, זה הוא נסחה:

בְּרוּךְ שְׁאֵמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ, בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בְּרוּךְ מַעֲבִיר אֶפְלָה וּמִבִּיֵּא אוֹרָה. בְּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בְּרוּךְ שְׁאֵיִן לִפְנֵיו לֹא עוֹלָה וְלֹא שְׂכָחָה, לֹא כֶּזֶב וְלֹא מַרְמָה, לֹא מַשׂוֹא פָּנִים וְלֹא מִקַּח שָׂחָד. בְּרוּךְ אֵל חַי לְעַד וְקַיִם לְנֶצַח. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל הַמְּהַלֵּל בְּפִי עַמּוֹ, מְשַׁבַּח וּמִפְאָר בְּלִשׁוֹן כָּל חֲסִידָיו וְעַבְדָּיו. וּבְשִׁירֵי דָוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחְךָ, נְהַלֵּלְךָ יי אֱלֹהֵינוּ בְּשִׁבְחוֹ וּבְזִמְרוֹ. נוֹדֶךָ, נְשַׁבַּחְךָ, נִפְאָרְךָ, נְרוֹמְמְךָ, נְמַלִּיכְךָ, נִזְכִּיר שִׁמְךָ, מְלַכְנוּ אֱלֹהֵינוּ, יַחַד. יַחֲיד חַי הָעוֹלָמִים, מְשַׁבַּח וּמִפְאָר עַדִּי עַד שְׁמוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מֶלֶךְ מְהַלֵּל בַּתְּשַׁבְּחוֹת.

ד. וְקוֹרֵא פְּסוּקִים אֵלּוּ:

"יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם, יִשְׁמַח יי בַּמַּעֲשָׂיו" (תהילים קד, לא). "יְהִי שֵׁם יי מְבוֹרָךְ, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. מִמְּזִרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאֹ מְהַלֵּל שֵׁם יי. רֵם עַל כָּל גּוֹיִם יי, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ" (שם קיג, ב-ד). "יי שֶׁמֶךָ לְעוֹלָם, יי זְכָרְךָ לְדוֹר וָדוֹר" (שם קלה, יג). "יי בְּשָׁמַיִם הֵכִין כֶּסֶּאֱוֹ, וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה" (שם קג, יט). "יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ, וַיֹּאמְרוּ בַּגּוֹיִם: יי מֶלֶךְ" (דברי הימים א טז, לא), יי מֶלֶךְ, יי מֶלֶךְ, יי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. "יי מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד, אָבְדוּ גּוֹיִם מֵאֶרֶצוֹ" (תהילים יט, טז). "יי הַפִּיר עֲצַת גּוֹיִם, הֵנִיא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים" (שם לג, י). "עוֹצֵצוּ עֲצָה וְתוֹפֵר, דַּבְּרוּ דָּבָר וְלֹא יִקּוּם, כִּי עֲמָנוּ אֵל" (ישעיה ח, י). "רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ, וְעֲצַת יי הִיא תִּקּוּם" (משלי יט, כא). "עֲצַת יי לְעוֹלָם תַּעֲמֹד, מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר וָדוֹר" (תהילים לג, יא). "כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד" (שם לג, ט). "כִּי בָחַר יי בְּצִיּוֹן, אֹהֶל לְמוֹשֶׁב לוֹ" (שם קלב, יג). "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ" (שם קלה, ד). "כִּי לֹא יִטָּשׁ יי עַמּוֹ, וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב" (שם צד, יד). "וְהוּא רַחוּם יַכְפֹּר עוֹן, וְלֹא יִשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ, וְלֹא יַעִיר כָּל חַמָּתוֹ" (שם עח, לח). "יי הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בַּיּוֹם קִרְאֵנוּ" (שם כ, י). "אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ, עוֹד יַהֲלִילוּךָ סֵלָה" (שם פד, ה). "אֲשֶׁרִי הָעָם שִׁפְכָה לוֹ, אֲשֶׁרִי הָעָם שְׂיִי אֱלֹהִיו" (שם קמד, טו).

ה. וְקוֹרֵא מִ"תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ...". (שם קמה, א) עַד סוֹף סֵפֶר תְּלִים. וְאַחֵר כֶּן קוֹרֵא פְּסוּקִים אֵלּוּ:

"בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן" (שם פט, נג). "יִמְלֹךְ יי לְעוֹלָם" (שם קמו, י). אָמֵן וְאָמֵן. "וַיְבָרֶךְ דָּוִד אֶת יי לְעֵינָיו כָּל הַקְּהֵל, וַיֹּאמֶר דָּוִד: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ, מַעֲשֵׂיךָ וְעַד עוֹלָם. לָךְ יי הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, לָךְ יי הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ. וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מְלַפְנֶיךָ, וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל, וּבִידְךָ כַּחַ וּגְבוּרָה, וּבִידְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לְכָל. וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תְּפָאֶרְתְּךָ" (דברי הימים א כט, י-יג). "וַיְבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדְךָ, וּמְרוֹמָם עַל כָּל בָּרָכָה וְתִהְיֶה" (נחמיה ט, ה).

ו. בָּרָכָה אַחֲרוֹנָה שְׁלֹאֲחֵר פְּסוּקֵי הַזְּמִירוֹת, זֶה הוּא נִסְתָּחָה:

יִשְׁתַּבַּח שֶׁמֶךָ לְעַד מְלַכְנוּ, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לָךְ נָאָה יי אֱלֹהֵינוּ שִׁיר וּשְׁבַח, הִלֵּל וְזִמְרָה,

בְּרָכוֹת וְהוֹדִיּוֹת, נֶצַח גְּבוּרָה גְּדֻלָּה תְּהִלָּה וְתַפְאֶרֶת, עֹז מַלְכוּת וּמִמְשָׁלָה, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מֶלֶךְ גְּדוֹל הַתְּשַׁבְּחוֹת, אֵל הַהוֹדִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים, הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֶרָה, חֵי הָעוֹלָמִים.

וְקוֹרֵא הַשִּׁירָה עַד סוּפָה, כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם.

ז. בַּשָּׁבֶת נִהְגוּ כָּל הָעָם לְהוֹסִיף לִפְנֵי בְּרָכָה זוֹ נֶסַח זֶה:

נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יי אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר לֶךְ תִּפְאֶרֶת, וְתַרְוָמָם אֶת זְכָרְךָ מִלִּפְנֵי תָמִיד לְדוֹר וָדוֹר, מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה הוּא הָאֵל, וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים, וְאֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵלָּא אַתָּה, פּוֹדֶה וּמַצִּיל, מַפְרִיֵּס וּמַרְחֵם, אֱלֹהֵי עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אֲדוֹן הַתּוֹלְדוֹת, הַמַּהְלֵל בַּתְּשַׁבְּחוֹת, הַמְּנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים רַבִּים. וַיִּי אֱלֹהִים אֱמֶת, לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמַּעֲוִיר יְשָׁנִים, הַמְּקִיץ רְדוּמִים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וְלֶךְ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. וְאֵלֹהֵינוּ פִּינוּ מִלֹּא שִׁירָה כִּים וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גָּלִיו, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שִׁבְחָה כְּמַרְחֲבֵי הָרָקִיעַ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיָּרַח, וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת כְּאַיִלוֹת, אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לֶךְ יי אֱלֹהֵינוּ, וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ מִלִּפְנֵינוּ, עַל אַחַת מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וָרֶב רַבְבֵי רַבְבוֹת פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת שַׁעֲשִׁית עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ: מִלִּפְנֵים מִמִּצְרַיִם גְּאֻלָּתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, מִבֵּית עַבְדִּים פְּדִיתָנוּ, בְּרַעַב זִנְתָנוּ וּבִשְׁבַע כִּלְכַלְתָּנוּ, וּמִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ, מִדְּבַר מִלְּטָתָנוּ, וּמִחֲלָיִים רָעִים רַבִּים דָּלִיתָנוּ, וְעַד הֵנָּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֲסִדֶיךָ. עַל כֵּן אֲבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַתָּ בְּאַפֵּינוּ וּלְשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּתָּ בְּפִינוּ – הֵן הֵן יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ אֶת שְׁמֶךָ יי אֱלֹהֵינוּ עַל רֶב נָסִי פִּלְאִיךָ. כִּי כָּל פֶּה לֶךְ יוֹדֶה וְכָל לָשׁוֹן לֶךְ תְּשַׁבַּח, וְכָל עֵין לֶךְ תִּצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לֶךְ תִּכְרַע וְכָל קוֹמָה לִפְנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה, וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ וְהַקְּרִבִּים וְהַכְּלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל עַצְמָתִי תִּאֲמַרְנָה: יי מִי כְמוֹךָ, מַצִּיל עָנִי מִחֶזֶק מִמָּנוּ, וְעָנִי וְאֲבִיוֹן מִגּוֹזָלוֹ" (תהילים לה, י). וְנֶאֱמַר: "רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּי, לַיְשָׁרִים נְאוּהָ תְּהִלָּה" (שם לג, א). בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם, וּבִדְבָרֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן כָּל חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ, וּבִקְרֹב קְדוּשָׁים תִּתְהַלֵּל, וּבִמְקַהֲלוֹת רַבְבוֹת עִמָּךְ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ יי אֱלֹהֵינוּ, שֶׁכֵּן חוֹבֶת כָּל הַיְּצוּרִים לִפְנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ: לְהוֹדוֹת, לְהִלָּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְגַדֵּל וּלְהַדָּר עַל כָּל דְּבָרֵי זְמִירוֹת שִׁירוֹת תְּשַׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִּׁי, עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ. יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלִּפְנֵינוּ, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לֶךְ נֶאֱדָה יי אֱלֹהֵינוּ...

וְכֵן נִהְגוּ לְקִירוֹת 'מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשָּׁבֶת' (שם צב), כָּל הַמִּזְמוֹר, קֹדֶם שֶׁיִּתְחִילוּ פְּסוּקֵי הַזְמִירוֹת בַּיּוֹם הַשָּׁבֶת וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים; וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנִּהְגוּ לְקִירוֹת הַלֵּל גְּדוֹל (שם קלו) בַּשָּׁבָתוֹת קֹדֶם פְּסוּקֵי הַזְמִירוֹת; וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנִּהְגוּ לְקִירוֹת שִׁירֵי הַמַּעֲלוֹת (שם קכ-קלד) – הַכָּל כְּמִנְהַגָּם.

ח. בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלִּפְנֵי קְרִית שְׁמַע בְּשַׁחַר, זֶה הוּא נִסְחָה: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ,

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרָא אֶת הַכֹּל, הַמַּאִיר לָאָרֶץ וְלַדְרִין עָלֶיהָ, הַמַּחְדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. "מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ יי, כָּל־מַחֲמָה עֲשִׂיתָ, מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ" (תהילים קד, כד). הַמְּלַךְ הַמְּרוֹמֵם שָׁמוּ לְבָדוֹ מֵאֵז, הַמְּשַׁבֵּחַ הַמְּפָאֵר הַמְּתַנַּשֵּׂא וְטוֹב מֵיְמוֹת עוֹלָם. אֱלֹהֵי עוֹלָם מְלַכְנוּ, בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים רַחֵם עָלֵינוּ, אֲדוֹן עֲזָנוּ, צוּר מְשַׁגְּבֵנוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, מְשַׁגֵּב בַּעֲדָנוּ. אַל בְּרוּךְ גְּדוֹל דַּעַה, הַתִּקֵּין וּפָעַל זֶהְרֵי חֶמֶה, טוֹב יָצַר כְּבוֹד לְשָׁמוֹ, מְאֻרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֲזוֹ, פְּנוֹת צְבָאוֹת קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שְׂדֵי תָמִיד יִסְפְּרוּ לֹאֵל קִדְשָׁתוֹ. תִּתְבָּרֵךְ יי אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, וְעַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וּמְאֻרוֹת אֲשֶׁר יֵצְרָתָם יִפְאָרוּךְ סֵלָה. תִּתְבָּרֵךְ לְעַד צוּרֵנוּ מְלַכְנוּ גּוֹאֲלֵנוּ בּוֹרָא קְדוֹשִׁים, יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מְלַכְנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים, אֲשֶׁר מְשָׁרְתֵינוּ עוֹמְדִים בְּרוֹם עוֹלָם, וּמְשַׁמְעִים אֶת קוֹלָם יַחַד בְּדִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלַךְ עוֹלָם. כָּל־אֱהוּבִים, כָּל־בְּרוּרִים, כָּל־גְּבוּרִים, עוֹשִׂים בְּאִימָה רְצוֹן קוֹנֵיהֶם בְּאַהֲבָה. כָּל־מְקַבְּלִים עָלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה, וְנוֹתְנִים רְשׁוֹת זֶה לָזֶה, לְהַקְדִּישׁ לְצוּרָם בְּנִחַת רוּחַ, בְּשִׁפְּהַ בְּרוּרָה וּבִנְעִימָה טְהוֹרָה, כָּל־כְּאֶחָד עוֹנִים בִּירְאָה וְאוֹמְרִים: "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יי צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (ישעיה ו, ג). וְהַאֲפָנִים וְחִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ יַחַד מִתְנַשְּׂאִים לְעֲמָתָם, מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: "בְּרוּךְ כְּבוֹד יי מִמְּקוֹמוֹ" (יחזקאל ג, יב). לֹאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת יִתְנוּ, לְמַלְךְ אֵל חַי וְקַיִם זְמִירוֹת יֹאמְרוּ וְתִשְׁבְּחוּת יִשְׁמִיעוּ, כִּי הוּא לְבָדוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת, עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת, זוֹרֵעַ צִדְקוֹת, מְצַמִּיחַ יְשׁוּעוֹת, אֲדוֹן נִפְלְאוֹת, מַחְדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, כָּאֲמוֹר: "לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֻלִּים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ" (תהילים קלו, ו). הַתִּקְנַת מְאֻרוֹת לְשִׁמְחַ עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה יי, יוֹצֵר הַמְּאֻרוֹת.

ב. בְּרִכַּה שְׁנִיָּה:

אַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבְּתֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, חֲמֵלָה גְּדוֹלָה יִתְרָה חֲמֵלָתָ עָלֵינוּ. אֲבִינוּ מְלַכְנוּ, בַּעֲבוּר שְׁמֶךָ וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר בִּטְחוּ בְךָ, וְתִלְמִדְנוּ חֲקֵי חַיִּים, כֵּן תַּחֲנֵנוּ אֲבִינוּ, אֲבִי הַרַחֲמָן, הַמְּרַחֵם רַחֵם נָא עָלֵינוּ, וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהִבִּין לְהַשְׁכִּיל לְשִׁמְעַ לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד, לְשַׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְדַבֵּק בְּלִבֵּנוּ יִרְאָתְךָ, וְיַחַד לִבְבֵּנוּ לְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ. וּמֶלֶךְ עָלֵינוּ מִהֲרָה אַתָּה לְבַדְּךָ, כִּי שֵׁם קִדְשְׁךָ בְּאֵמֶת נִקְרָא עָלֵינוּ. בַּעֲבוּר שְׁמֶךָ, הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא, מִהֲרָה בְּאַהֲבָה תָּרִים קַרְנֵנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ. בְּךָ בִּטְחָנוּ, לֹא נִבּוֹשׁ, וּבְשְׁמֶךָ חֲסִינוּ, לֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל עַד עוֹלָמִי עַד, כִּי אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אַתָּה, נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתְךָ. רַחֲמֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְחֲסִדְךָ אֵל יַעֲזֹבוּנוּ נִצַּח סֵלָה לְעַד. וְהִבֵּא עָלֵינוּ בְּרִכָּה וְשְׁלוֹם מֵאֲרַבַּע פְּנוֹת הָאָרֶץ, וְהוֹלִיכֵנוּ מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ, כִּי בָנוּ בַּחֲרַת מִכָּל עָם וְלִשׁוֹן, וְקִרְבָּתֵנוּ לְשְׁמֶךָ הַגְּדוֹל לְהוֹדוֹת לָךְ וּלְיִחְדָּךְ וּלְרוֹמְמָךְ וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַבוֹחֵר בַּעֲמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה.

י. בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה שְׁלֹאֲחֵר קְרִית שְׁמַע בְּשֹׁחַר, זֶה הוּא נִסְחָה:

אֱמֶת וַיֵּצִיב, נִכּוֹן וְקִים, יֵשֶׁר וְנֶאֱמָן, אֱהוּב וְחָבִיב, נְחֻמָּד וְנָעִים, נוֹרָא וְאֲדִיר, מִתְקֵן וּמִקְבֵּל, טוֹב וַיִּפֶּה הַדָּבָר הַזֶּה עֲלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. אֱמֶת, אֱלֹהֵי עוֹלָם מְלַכְנוּ, צוּר יַעֲקֹב מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ, לְדוֹר וָדוֹר הוּא קִים וְשָׁמוּ קִים, וְכִסְאוֹ נִכּוֹן וּמַלְכוּתוֹ וְאַמוֹנָתוֹ קִימָת, וּדְבָרָיו חַיִּים וְנֶאֱמָנִים לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, עֲלֵינוּ וְעַל אֲבוֹתֵינוּ, עַל בְּנֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹתֵינוּ, עַל הָרָאוּשִׁים וְעַל הָאֲחֵרוֹנִים, דָּבָר טוֹב וְקִים בְּאֱמֶת, חֶק וְלֹא יַעֲבֹר. אֱמֶת שְׁאֵתָהּ הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מְלַכְנוּ וּמִלְךְ אֲבוֹתֵינוּ, גּוֹאֲלֵנוּ וְגּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ, יוֹצְרֵנוּ וְצוּר יִשׁוּעָתֵנוּ, פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךְ, וְאֵין לָנוּ אֱלֹהִים עוֹד זוֹלָתְךָ. עֲזַרְתָּ אֲבוֹתֵינוּ אֶתָּה הוּא מֵעוֹלָם, מִגֵּן וּמוֹשִׁיעַ לְבִנְיָהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. בְּרוּם עוֹלָם מוֹשְׁבֶךָ, וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אֲפָסֵי אֶרֶץ. אֱמֶת, אֲשֶׁרִי אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁמַע מִצְוֹתֶיךָ, וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יִשִּׁים עַל לְבוֹ. אֱמֶת אֶתָּה הוּא אֲדוֹן לְעַמְּךָ, וּמִלְךְ גְּבוּר לָרִיב רִיבָם לְאַבוֹת וּבָנִים. אֱמֶת, אֶתָּה הוּא רֹאשׁוֹן וְאֶתָּה הוּא אַחֲרוֹן, וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מוֹשִׁיעַ. אֱמֶת, מִמְצָרִים גָּאֲלָתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ, וְכָל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם בַּדָּבָר הָרִגְתָּ, וּבִכּוֹרְךָ גָּאֲלָתָהּ, וַיִּם סוּף בְּקַעַת, וְזָדִים טִבְעָתָהּ, וַיִּדִּידִים עָבְרוּ מַיִם, וַיִּכְסּוּ מַיִם צָרִיהֶם, עַד אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתֵר. וְעַל זֹאת שִׁבְחוּ גְּאוּלִּים וְרוֹמָמוֹ לְאֵל, וְנִתְּנוּ יְדִידִים שִׁירוֹת זְמִירוֹת תְּשַׁבְּחוּת לְמִלְךְ אֵל חַי וְקִים, רֵם וְנִשְׂא, גְּדוֹל גְּבוּר וְנוֹרָא, מִשְׁפִּיל גְּאִים עַד־י אֶרֶץ, מִגְּבִיָּה שְׁפָלִים עַד־י מְרוֹם, מוֹצִיא אֲסִירִים וּפּוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דָּלִים, וְעוֹנָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעַת שׁוּעָם אֵלָיו. תִּהְיֶה לְאֵל עֲלִיוֹן, בְּרוּךְ הוּא. מִשֶּׁה וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ אָמְרוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, אָמְרוּ כָּלֶם: "מִי כַמֶּכָּה בְּאֵלֶם יי, מִי כַמֶּכָּה נֶאֱדָר בְּקֹדֶשׁ, נוֹרָא תִהְלֵת, עֲשֵׂה פֶלְא" (שמות טו, יא), "יי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד" (שם טו, יח). וְנֶאֱמַר: "גָּאֲלֵנוּ, יי צְבָאוֹת שְׁמוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" (ישעיה מז, ד). בְּרוּךְ אַתָּה יי, גָּאֵל יִשְׂרָאֵל. יא. בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלִּפְנֵי קְרִית שְׁמַע שְׁלַעֲרִבִית, זֶה הוּא נִסְתָּחָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בַּדְּבָרוֹ מַעְרִיב עֲרֵבִים בְּחִכְמָה, פּוֹתַח שְׁעָרִים בְּתִבּוּנָה, מְשַׁנֶּה עֲתִים, מַחְלִיף אֶת הַזְּמָנִים, מְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּרָקִיעַ כְּרִצּוֹנוֹ. בּוֹרָא יוֹמָם וְלַיְלָה, גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר, מַעֲבִיר יוֹם וּמַבְיֵא לַיְלָה, מַבְדִּיל בֵּין יוֹם לַלַּיְלָה, "יי צְבָאוֹת שְׁמוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" (שם). בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמַּעְרִיב עֲרֵבִים.

יב. בְּרָכָה שְׁנִיָּה:

אֶהְבֵּת עוֹלָם עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל אֶהְבֵּת, תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָם לְמִדָּת. עַל כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ בְּשִׁכְבְּנוּ וּבִקּוּמֵנוּ נִשְׁיַח בְּחֻקֵּי רְצוֹנְךָ, וְנִשְׁמַח וְנַעֲלֹז בְּדְבָרֵי תּוֹרָתְךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֶרֶץ יְמֵינוּ, וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְאֶהְבֵּתְךָ לֹא תִסּוּר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הִיא עֲטָרַת רִאשְׁנוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, אוֹהֵב אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְעַד.

יג. בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שְׁלֹאֲחֵר קְרִית שְׁמַע שְׁלַעֲרִבִית, זֶה הוּא נִסְתָּחָה:

אֱמֶת אֱמוּנָה כָּל זֹאת קִים עֲלֵינוּ, כִּי הוּא יי אֱלֹהֵינוּ, וְאַנְחָנוּ

יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ. אִמֶּת מִלְכְּנוּ, וְאַפֶּס זולָתוֹ, הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים, הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף עָרִיצִים, הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ, וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ. "הַשֵּׁם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים, וְלֹא נָתַן לָמוּט רַגְלֵנוּ" (תהילים סו, ט). הַמְדַּרְיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ, וַיָּרֶם קִרְנֵנוּ עַל כָּל שׁוֹנְאֵינוּ. הָעוֹשֶׂה לָנוּ נִקְמָה בַּפָּרֶעָה, אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֶדְמַת בְּנֵי חָם. הַמַּכָּה בַּעֲבָרְתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וַיּוֹצֵא אֶת יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לַחֲרוֹת עוֹלָם. הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גְּזָרֵי יָם סוּף, וְאֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתַהוֹמוֹת טַבַּע. רְאוּ בָנִים אֶת גְּבוּרָתוֹ, וְהוֹדוּ וְשִׁבְחוּ לִשְׁמוֹ, וּמִלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עָלֵיהֶם, וְעָנוּ כָּלֶם בְּשִׁמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ: "מִי כִמְכָה בְּאֵלֶם יי, מִי כִמְכָה נֶאֱדָר בִּקְדָשׁ, נוֹרָא תַהֲלִית עֲשֵׂה פֶלֶא" (שמות טו, יא), "יי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד" (שם טו, יח). וְנֹאמַר: "גֹּאֲלֵנוּ, יי צִבְאוֹת שְׁמוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" (ישעיה מז, ד). בְּרוּךְ אַתָּה יי, גֹּאֲלֵ יִשְׂרָאֵל. יד. בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שְׁלֹאֲחֵר קִרִּית שְׁמַע שְׁלַעֲרִבִית, זֶה הוּא נִסְחָה:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם, וְהַעֲמִידֵנוּ מִלְכְּנוּ לַחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, וּפָרַס עָלֵינוּ סִפְת שְׁלוֹמָךְ, וְתִקְנֵנוּ בַּעֲצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. וְהִגֵּן בַּעֲדֵנוּ, וְשִׁמְרֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל דָּבָר רָע וּמִפֶּחַד לִילָה, וְשִׁבְרֵ הַשָּׁטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ, וְשִׁמְרֵ צִאתֵנוּ וּבּוֹאֵנוּ, כִּי שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אַתָּה וּבְצֵל כְּנַפֶּיךָ תַסְתִּירֵנוּ, כְּדָבָר שֶׁנֹּאמַר: "הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל" (תהילים קכא, ד), בְּרוּךְ שׁוֹמֵר עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעֶד. "בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן" (שם פט, ג). "יִמְלֹךְ יי לְעוֹלָם" (שם קמו, י), אָמֵן וְאָמֵן. "וַיֵּרָא כָּל הָעָם, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: יי הוּא הָאֱלֹהִים, יי הוּא הָאֱלֹהִים" (מלכים א יח, לט). "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם, וַיִּמְלֹא כְבוֹד יי אֶת כָּל הָאָרֶץ" (ע"פ תהילים עב, יט). בְּרוּךְ יי בַּיּוֹם, בְּרוּךְ יי בַּלֵּילָה. בְּרוּךְ יי בַּבֹּקֶר, בְּרוּךְ יי בַּעֲרֵב. בְּרוּךְ יי בְּשִׁכְבְּנוּ, בְּרוּךְ יי בַּקּוּמֵנוּ. הָאֵל אֲשֶׁר בִּידוֹ נַפְשוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים, "אֲשֶׁר בִּידוֹ נַפֶּשׁ כָּל חַי וָרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ" (איוב יב, י), "בִּידְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתִי אוֹתִי יי אֵל אִמֶּת" (תהילים לא, א). יִרְאוּ עֵינֵינוּ וַיִּשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתִגַּל נַפְשֵׁנוּ בִישׁוּעָתְךָ, בְּאֹמַר לְצִיּוֹן מֶלֶךְ אֱלֹהֶיךָ. יי מֶלֶךְ, יי מֶלֶךְ, יי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמּוֹלֵךְ בְּכְבוֹדוֹ, חַי וְקַיִם תָּמִיד יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד.

טו. וְנִהְיֶה מִקְצֵת הָעָם לְהוֹסִיף פְּסוּקִין בְּאִמְצַע בְּרָכָה זוֹ, וְקוֹרְאִין כַּנִּסָּח הַזֶּה:

"וַיֵּרָא כָּל הָעָם, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: יי הוּא הָאֱלֹהִים, יי הוּא הָאֱלֹהִים" (מלכים א יח, לט). "הוֹשִׁיעֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם, לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קְדֹשְׁךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלִיתְךָ" (תהילים קו, מז). "כִּי לֹא יִטֹּשׁ יי אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כִּי הוֹאִיל יי לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם" (שמואל א יב, כב). "וַעֲלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרָע, וְהָיְתָה לִי הַמְּלוּכָה" (עובדיה א, כא). "וְהָיָה יי לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יי אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד" (זכריה יד, ט). אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים, קַיִם שְׁמֶךָ וּמִלְכוּתְךָ עָלֵינוּ תָּמִיד, בִּידְךָ נַפֶּשׁ הַחַיִּים וְנַפֶּשׁ הַמֵּתִים; "אֲשֶׁר בִּידוֹ נַפֶּשׁ כָּל חַי, וָרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ" (איוב יב, י), "בִּידְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתִי אוֹתִי יי אֵל אִמֶּת" (תהילים לא, א). "וַאֲנַחֲנוּ עִמָּךְ

וּצֹאן מִרְעִיתָךְ, נוֹדָה לָךְ לְעוֹלָם, לְדוֹר וָדוֹר נִסְפָּר תִּהְלָתְךָ" (שם
עט, יג). "יִי הִצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שָׁקֶר, מִלְּשׁוֹן רַמְיָה" (שם קכ, ב).
"יִשְׂרָאֵל נוֹשָׁע בֵּי תִשׁוּעַת עוֹלָמִים, לֹא תִבְשׁוּ וְלֹא תִכְלָמוּ
עַד עוֹלָמִי עַד" (ישעיה מה, יז). "יְהִי יי אֱלֹהֵינוּ עֲמָנוּ כְּאֲשֶׁר הָיָה
עִם אֲבוֹתֵינוּ, אֵל יַעֲזָבֵנוּ וְאֵל יִטְשֵׁנוּ, לְהַטּוֹת לְבַבֵּנוּ אֵלָיו,
לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר
צִוָּה אֶת אֲבוֹתֵינוּ" (מלכים א ח, נד-נח). "כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהִי,
הֵלֵלוּ יְהִי" (תהילים קנ, ו). בָּרוּךְ יי בַּיּוֹם, בָּרוּךְ יי בַּלַּיְלָה. בָּרוּךְ
יי בַּבֹּקֶר, בָּרוּךְ יי בָּעֶרֶב. בָּרוּךְ יי בְּשִׁכְבֵּנוּ, בָּרוּךְ יי בְּקוּמָנוּ.
תָּמִיד נִהְלָלְךָ סֶלָה וְנִשְׁיַח בְּאַמוּנָתְךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יי, הַמּוֹלֵךְ
בְּכִבּוּדוֹ, חַי וְקַיִם תָּמִיד יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד.